

Szulényi Mária Valéria

Molkóék

Tizennégy éves voltam, mikor a bátyám nősült. Esküvője előtt egy hónappal jövődő felesége elvitt engem nyaralni három hétre a szülőfalujába. Ő egy, Zsolnától (Žilina) északra fekvő faluból származott. Bátyámmal Pozsonyban, az egyetemen ismerkedtek meg, szerelem, majd házasság lett belőle.

Édesanyám nem szívesen engedett el engem olyan hosszú időre, akkor még távolinak tűnő helyre, de én erősködtem, hogy szlovák nyelvet akarok tanulni. Itthon magyar iskolába jártam, így hát elengedett. Jövődő sógornóm és szülei nagyon kedvesek és jók voltak hozzám.

Ami a falut illeti, egy utcából állt az egész. A házak nem sorban egymás mellett, hanem egymás hegyén-hátán, összevisszaságban épültek, ahogy a terepviszonyok megengedték. Az országút mentén végig egy kis patak folydogált. Hét kilométer hosszú volt a falu. Akadt ott minden: óvoda, általános iskola, kultúrház, mozi, posta, templom, élelmiszerbolt, kocsmá és természetesen autóbusz-összeköttetés a legközelebbi városba, Zsolnára. Ugyanis a falu végétől tovább már nem ment a busz, zsákfalu volt. Onnét – mint mondani szokás – még a madarak is visszafordultak. Egy sziklás hegyvonulat zárta le az út végét. Az egész falu dimbes-dombos területre épült. Sógornómék a falu középtáján laktak.

Egy alkalommal megkértem őt, hogy sétáljunk el a falunak erre a sziklás végére. Szívesen teljesítette a kérésemet, egy vasárnap délután elballagtunk oda. Elmesélte, hogy az utolsó házban egy magányos asszony lakik, aki szegről-végről rokonuk. Ugyanis sógornóm édesapjának több ízigen leszámazott unokaöccse vette őt feleségül. Molko a vezetéknevük. Sógornóm lánykori nevén Molková. Be is mentünk őt meglátogatni, kicsit beszélgetni. Kis kertje is volt az asszonynak, meg ha jól emlékszem, egy tehene is. Azt ott akkor mindenki tartott, nem lehetett szövetkezetet alapítani, mert nem voltak termőföldek, csak legelők és sziklák. Sógornómtól megtudtam, hogy az asszonyka (akkor már 50 év körüli volt) férjhez ment az említett Molko családnévű fiatalemberhez.

Hét végén tartották az esküvőjüket, és a következő hét elején az ifjú férj kivándorolt Amerikába. Abban a reményben váltak el, hogy majd ott megalapozza a jövőjüket, és visszajön a feleségéért. Mindez soha nem valósult meg. A fiatal feleség sem hírt, sem egyetlen levelet nem kapott a férjétől. A hatóságoknál érdeklődött, utánajárt, minden lehetséges fórumon mindent megmozgatott, de semmilyen eredményre nem jutott. A szocialista rendszerben meg már nem is volt szabad ilyen irányú lépéseket tenni. Évek múltán még férjhez is mehetett volna, akadt kérője, de ő

váltig azt hangoztatta, hogy ő a férjének örök hűséget esküdött és azt nem szegi meg soha.

Így élte le egész életét egyedül, a faluvégi háiban. Azóta, hogy ott jártam, eltelt 57 év. Az asszony már rég meghalt.

Néhány hónappal ezelőtt a világhálón megjelent egy neves amerikai zenekar karmesterének a vezetékneve: Molko.

Lehetséges lenne, hogy szlovák gyökerei vannak...?

Márta vagy Mária

A televízió vasárnapi vallási műsoraiból is sokak által ismert és kedvelt irodalomtörténész doktor 2012 szeptemberétől 2014 tavaszáig sorozatosan magas szintű előadásokat tartott Esztergomban, a Szentgyörgymezői Olvasóköri és Párkányban, a Barta Gyula Galériában. Művészettörténeti, vallás- és irodalomtörténeti tárgyú tartalmas estek voltak ezek. Barátnőimmel, ismerőseimmel jártunk Esztergomba, illetve az itteni galériába hallgatni őt. Minden előadásán nem tudtam részt venni, de amelyeket végighallgattam, maradandó ismereteket nyújtottak számomra.

Ilyen volt például 2012. október 24-én a „Biblia a magyar és az európai képzőművészetben” című előadása is. Zichy Mihály bibliai tárgyú olajfestményeibe és szénrajzaiba nyújtott átfogó betekintést. Bemutatta őt grafikusként és festőként. Nagyon gyorsan és tökéletesen tudott rajzolni, állítólag a rajzolás művészetében Michelangelo után ő következett, de hazájában nem örvendett elismerésnek.

Arany János balladáihoz és Madách Imre Az ember tragédiájához készített grafikákat és festményeket. Életének csak első húsz évét töltötte itthon. A többit Párizsban és Oroszországban élte le. Oroszországban négy egymást követő cárnak volt az udvari festője. Onnan hozott magának orosz ortodox feleséget, akivel Zalába költözött. Három lányuk és egy fiuk született. A fiú korán meghalt. Családját Zalában hagyva visszaköltözött Oroszországba. Életének hátralevő 24 évét ott élte le. Gazdag életművét Szentpéterváron, az Ermitázs pincéinek raktárhelyiségeiben őrzik, nem hajlandók kiadni Magyarországnak.

Zichy Mihály életének talán fő műve A Démon fegyverei. Előadónk nagyon aprólékosan, minden részletre kitérve elemezte ezt a művet. Laikus szemlélő első látásra nem is tudatosítja az egyes mozzanatok értelmét, jelentőségét. Ezt most nincs szándékomban felsorolni. Megemlíteném azonban még néhány előadás címét, melyeken részt vettem:

Miért különlegese MS Mester esztergomi passióképei?

Megfejtethők-e Csontvárytól A fohászok Üdvözítő című festményének bibliai jelképei?

Teremtéstörténet a Sixtus-kápolnában
Rembrandt ószövetségi ábrázolásai
Rembrandt újszövetségi feldolgozásai
Munkácsy Mihály: Milton és leányai
Munkácsy trilógiája

Mindezekről rengeteget lehetne írni, én most csak a Golgota című Munkácsy-képről tartott előadásra térek ki.

Mint az a képen is jól látható, a Golgotán, közvetlen a kereszt tövében három nőalak, és jobbról piros köntösben János apostol van. Előadónk úgy magyarázta, hogy a térdeplő sőtétruhás nőalak Szűz Mária, Jézus anyja. Mellette a kibontott hosszú, vöröshajú, szintén térdeplő nő Mária Magdolna, és az álló nő széttárt karokkal pedig Márta. Rávilágított a színek jelképes jelentésére is.

Mint minden előadás végén, az előadó most is megkérdezte, hogy van-e valakinek valami meglátása, hozzáfűzni valója a látottakhoz és elhangzottakhoz. Több kérdést is feltettek, így hát bátorkodtam én is megjegyezni, hogy tudomásom szerint a Golgotán – mint azt János evangéliumában is olvashatjuk – három Mária állt a kereszt alatt. Anyja, anyjának nővére (rokona) Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna. Az előadónk ellenkezett, mondván, hogy én tévedek, az csak Márta lehetett, mert a széttárt karok is azt jelentik, hogy Márta mennyire sajnálkozott afelett, hogy a Mesternek ilyen szörnyű halált kell elszenvednie. Erre én már nem válaszoltam semmit.

Emlékeimben felidéződött az a nagyméretű freskó, melyet 1991-ben a Szentföldön, Jeruzsálemben láttam a Golgotán, közvetlen a keresztre feszítés színhelyétől pár méterrel jobbra. Az ottani, ugyancsak szakavatott idegenvezetőnk is hangsúlyozta a kereszt alatt álló három nő kilétét. Mindhármát Máriának hívták. Ez már akkor is gyakori név volt.

A Golgota ma már nem egy városszéli kiemelkedő domb, mint kétezer évvel ezelőtt volt, hanem része a Szent Sír Bazilikának. Be van építve a templom belsejébe. Most is csak sok lépcsőn lehet oda feljutni.

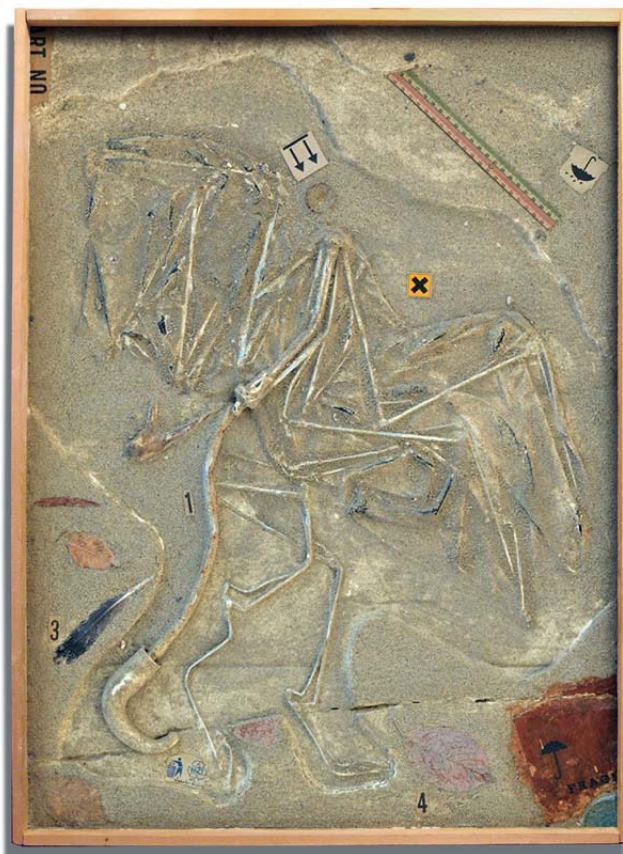
Az előadás végeztével az azóta már elhunyt Burián Laci bácsi, az általunk közkedvelt, nagy népszerűségnek örvendő és valóban szeretetre méltó katolikus pap – aki egyébként nekem hosszú évekig lelki vezetőm volt – magához intett. Finoman leszidott, mondván: Ígérjem meg, hogy soha többé nem fogok ilyen visszatetsző módon viselkedni. Ne akarjak én egy nagy tudású teológia doktorára közönség előtt rácaffolni. Elismeri, hogy száz százalékra nekem volt igazam, de nem várhatom el, hogy annyi ember előtt elismerje tévedését. Megszívleltem a feddést és megígértem, hogy máskor inkább hallgatok.

Aztán múltak a hetek, hónapok. Egy alkalommal az utcán ismerősnek tűnő hölgy jött velem szembe. Hirtelen nem is tudtam, ki lehet az. Az

előadónk felesége volt, aki férje nevében bocsánatot kért az utolsó előadásakor mondott téves információért, beismerte, hogy igazam volt. Aznap este ismét előadás volt, én is részt vettem rajta, gondoltam, hogy az utcán való beszélgetés után az ügy le van zárva. Nem így történt. Az előadó felszólított engem a közönség soraiból, mondván, elnézésemet kéri a múltkori nézetkülönbségünkért. Azt is mondta, hogy tanulság volt számára mindez, a párkányiak előtt nem mondhat akármit.

Megtisztelve, de zavarban is éreztem magam. Ekkora alázatra egy ilyen sokoldalú és magas műveltséggel rendelkező embertől nem számítottam. Nem tudtam, hogy mit válaszoljak. Nem történt semmi, nincs jelentősége, mondtam, de ő Rembrandt Tétkozló fiú rézkarcának egy másolatát és egy Arany János-füveskönyvet, a Józan okos mérték címűt nyújtotta át nekem emlékül, mindezt dedikálva. Hálásan megköszöntem.

Íme, egy élő példája annak a régi igazságnak, hogy az érett, telt kalász lehajtja a fejét, míg az éretlen, üres magasan hordja.

Homolya Gábor: Paraplepteryx – Esernyő-fosszília